

Naslov članka/Article:

Pouk na daljavo in raba frazema v nekaterih neumetnostnih besedilih

Distance Learning and the Use of Idioms in Certain Non-literary Texts

Avtor/Author:

Martina Kokelj

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovenščina v šoli št. 2/2021, letnik 24

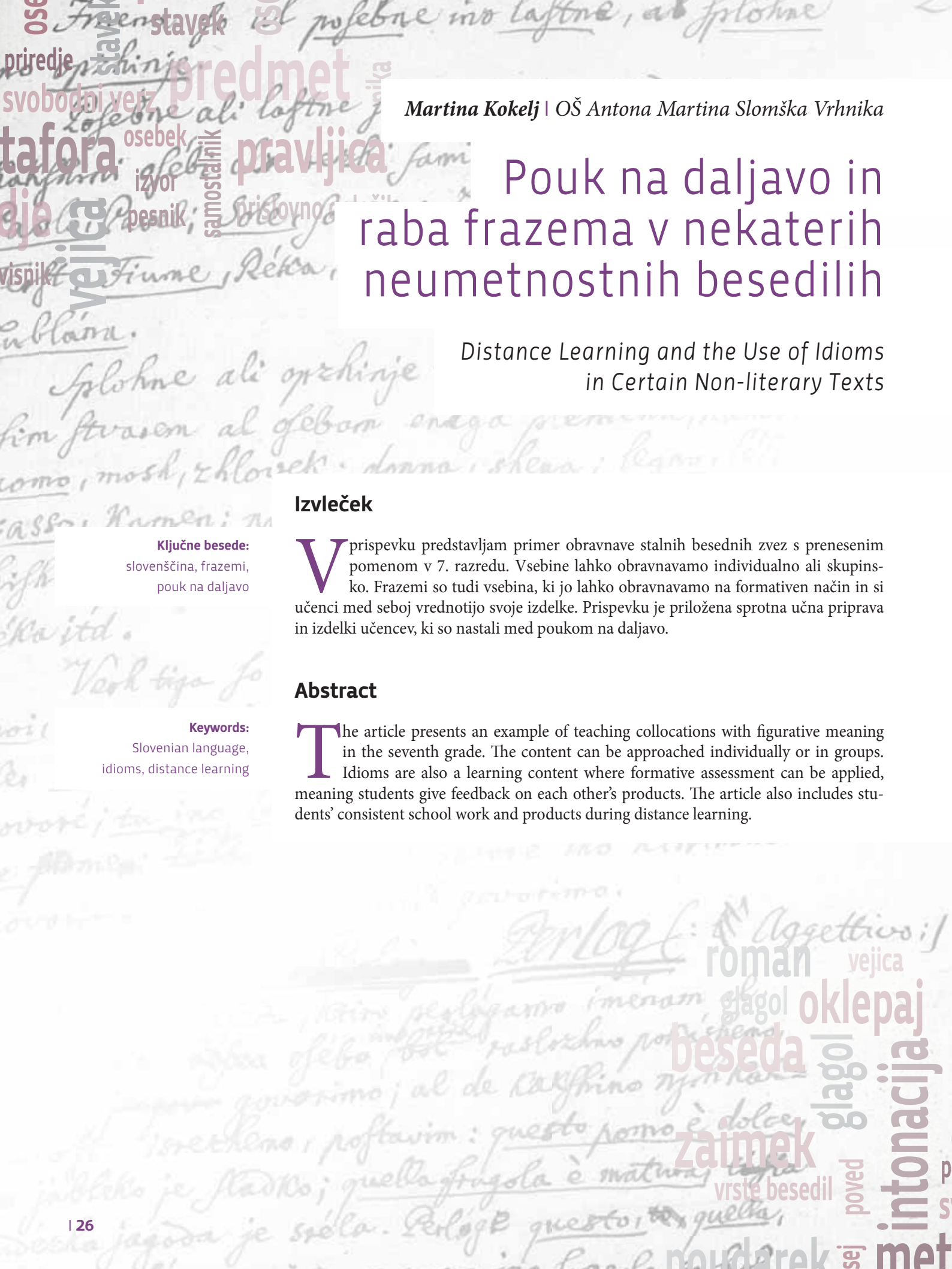
ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Martina Kokelj | OŠ Antona Martina Slomška Vrhnika

Pouk na daljavo in raba frazema v nekaterih neumetnostnih besedilih

Distance Learning and the Use of Idioms in Certain Non-literary Texts

Izvleček

V prispevku predstavljam primer obravnave stalnih besednih zvez s prenesenim pomenom v 7. razredu. Vsebine lahko obravnavamo individualno ali skupinsko. Frazemi so tudi vsebina, ki jo lahko obravnavamo na formativen način in si učenci med seboj vrednotijo svoje izdelke. Prispevku je priložena sprotna učna priprava in izdelki učencev, ki so nastali med poukom na daljavo.

Abstract

The article presents an example of teaching collocations with figurative meaning in the seventh grade. The content can be approached individually or in groups. Idioms are also a learning content where formative assessment can be applied, meaning students give feedback on each other's products. The article also includes students' consistent school work and products during distance learning.

Ključne besede:

slovenščina, frazemi, pouk na daljavo

Keywords:

Slovenian language, idioms, distance learning

roman
vejica
glagol
oklepaj
beseda
glagol
zaimek
vrste besedil
poved
intonacija
met

Prispevek predstavlja, kako povezujemo jezikovno znanje in kako iz posameznih zmožnosti oblikujemo učne sklope pri pouku jezika. Predstavlja področje dvosmernega sporazumevanja (uradno dopisovanje in pogovarjanje) z obravnavo stalnih besednih zvez s prenesenim pomenom v sedmem razredu. Pouk smo izvajali na daljavo. Obravnavo frazemov smo povezali z uporabo spletne različice Slovarja slovenskih frazemov, elektronskim dopisom in likovnim ustvarjanjem.

1 Uvod

V marcu nas je vse presenetila novica o razglasitvi epidemije in uvedbi pouka na daljavo. Učitelji nismo imeli časa učencev pripraviti na pouk na daljavo in jih seznaniti z načini in oblikami dela. Tudi učitelji nismo bili pripravljeni in prav vsak učitelj se je moral znajti po svoje. S sedmošolci smo že v drugem tednu dela na daljavo začeli izvajati kombiniran pouk, del pouka v živo preko aplikacije ZOOM, drugi del pouka so učenci po navodilih reševali samostojno.

SPROTNA/SKLOPNA UČNA PRIPRAVA

Učitelj: Martina Kokelj	Šola: OŠ AMS Vrhnika	Predmet: slovenščina	Razred: 7. b	Datum:
UČNI SKLOP: Frazemi (pouk na daljavo)				Število ur: 4
UČNI NAČRT		OBLIKOVANO/NAČRTOVANO SKUPAJ Z UČENCI		
I. Operativni cilji iz UN: Razvijanje zmožnosti dvosmernega sporazumevanja (UN, str. 33) Učenci in učenke berejo dopis, tvorijo dopis; - vrednotijo svoj dopis in dopise drugih, utemeljijo svoje mnenje; - vrednotijo svojo zmožnost dopisovanja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali. Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti (UN, str. 34–37) - Učenci in učenke razvijajo <u>poimenovalno zmožnost</u> tako, da razlagajo frazeme iz besedila in jih smiselno uporabijo v svojem besedilu; - v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznavajo poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravijo; pri tem si po potrebi pomagajo z različnimi jezikovnimi svetovalnicami ter s slovarji v knjižni in elektronski obliki. - Učenci in učenke razvijajo <u>pravopisno zmožnost</u> tako, da pri oblikovanju besedil z računalnikom uporabljajo urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil; - prepoznajo pravopisne napake v svojih besedilih, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke. - Učenci in učenke razvijajo <u>slogovno zmožnost</u> tako, da pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izbirajo okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd. - Učenci in učenke sproti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo jezikovno in slogovno zmožnost, vrednotijo to svojo zmožnost in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali. II. Vrste besedil za razvijanje zmožnosti dvosmernega sporazumevanja (UN, str. 38): navadni ali elektronski dopis III. Jezikoslovni izrazi (UN, str. 38): stalna besedna zveza s prenesenim pomenom oz. frazem		Nameni učenja: Da bi: - ponovili zgradbo elektronskega dopisa; - utrjevali glasno branje; - prebrano razumeli; - poiskali frazeme v prebranem besedilu; - samostojno napisali elektronski dopis in pri tem smiselno uporabili frazeme; - glede na povratno informacijo izboljšali oz. popravili svoj dopis.	Učne dejavnosti, metode: - delo z besedilom - delo z računalnikom - sodelovalno učenje - pogovor - razlaga	Učenčevi izdelki oz. dokazi, ki izhajajo iz pogovorov ali opazovanj pri pouku: - rešen delovni list - pismo (formalno ali neformalno) - ilustracija frazema

2 Doseganje ciljev, vsebin in standardov iz učnega načrta

Na podlagi ciljev in standardov se vsak učitelj sam odloča, kako oz. na kakšen način jih bo dosegel. Najbolj je pomembno, da se učitelj zaveda, da najbolj kakovostno uresničevanje učnih ciljev prinaša aktivni pouk, kjer so učenci dejavno udeleženi v sam učni proces. Spodnja priprava prikazuje, kako v učni sklop povežemo posamezne dejavnosti z vsebino in kako razvijati učenčevu zmožnost razumevanja stalnih besednih zvez s prenesenim pomenom. Ta cilj se povezuje tudi z razumevanjem metaforične zmožnosti, kar dokazuje, kako se frazemi povezujejo z jezikovnim in književnim poukom in zelo bogatijo poimenovalno zmožnost (besedišče).

2.1 Sprotna učna priprava

UČNI NAČRT	OBLIKOVANO/NAČRTOVANO SKUPAJ Z UČENCI		
<p>STANDARDI ZNANJA (povzeto po UN, str. 57–60):</p> <p>Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dvosmernega sporazumevanja. Pokaže jo tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piše navadni ali elektronski dopis ter pri tem uresničuje značilno zgradbo in slog dane vrste dopisa in temeljna načela uspešnega dopisovanja (7., 8., 9. r.); - smiselno sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v tem učnem načrtu, ter pri tem uresničuje značilno zgradbo in slog dane vrste pogovora in temeljna načela uspešnega pogovarjanja (7., 8., 9. r.); <p>Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost. Poimenovalno zmožnost pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razloži dane besede in frazeme iz besedila in dane frazeme smiselno uporabi v novih okoliščinah ali besedilih (7., 8., 9. r.); <p>Pravopisno zmožnost pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa zna kritično uporabljati tudi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil (7., 8., 9. r.); - v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi (7., 8., 9. r.). <p>Slogovno zmožnost pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - določi okoliščine nastanka sprejetega besedila in pove, iz katerih prvin besedila jih je prepoznal/prepoznala (7., 8., 9. r.); - tvori okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo (7., 8., 9. r.); - v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna slogovne neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje izboljšave (7., 8., 9. r.). <p>Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razume, uporablja in ponazori jezikoslovne izraze, tj. navadni ali elektronski dopis (in tiste, ki jih je usvojil že prej); - povzame temeljno jezikovnosistemsko znanje o danem jezikovnem pojmu, tj. o stalni besedni zvezi s prenesenim pomenom (7., 8., 9. r.); - predstavi in pri sporazumevanju upošteva načela uspešnega govornega nastopanja oz. pisanja besedil (7., 8., 9. r.); - predstavi in pri tvorjenju upošteva značilnosti dane vrste (ali kombinacije danih vrst) besedil (7., 8., 9. r.). 	<p>Kriteriji uspešnosti:</p> <p>Uspešen/uspešna bom ko/če bom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napisal(a) elektronski dopis in pri tem upošteval značilnosti besedilne vrste; - poiskal(a) frazem v besedilu; - razložil(a) frazem (tudi s pomočjo e-slovarja); - napisal(a) besedilo z računalnikom v wordu; - glede na povratno informacijo izboljšal(a) oz. popravil(a) svoj dopis. 		

3 Učne oblike in metode dela

Stalne besedne zveze s prenesenim pomenom oz. frazeme spoznavamo, ko zaključimo z obravnavo formalnega in neformalnega pisma. Prvo uro je potekal pouk v frontalni obliki, da smo učencem razložili, kaj frazemi so, kako jih morajo razumeti in uporabljati. Ponovili smo tudi zgradbo formalnega in neformalnega pisma ter zgradbo elektronskega dopisa. Ker smo delali na daljavo, so učenci naloge opravljali individualno, vsak sam, če bi delo potekalo v šoli, bi učenci delali skupinsko.

Metode dela, ki smo jih pri obravnavi frazemov uporabili, so:

- delo z besedilom (Vogel, Jerica, 2018: Slovenščina 7. Samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v sedmem razredu osnovne šole, Mladinska knjiga, str. 91.);

- uporaba spletnega slovarja (Slovar slovenskih frazemov);
- pisni izdelki učencev (pisanje formalnega ali neformalnega pisma z uporabo frazemov);
- likovni izdelki učencev (risanje frazemov).

4 Obravnava učne snovi

Za obravnavo in uresničitev vseh zastavljenih ciljev smo porabili štiri šolske ure.

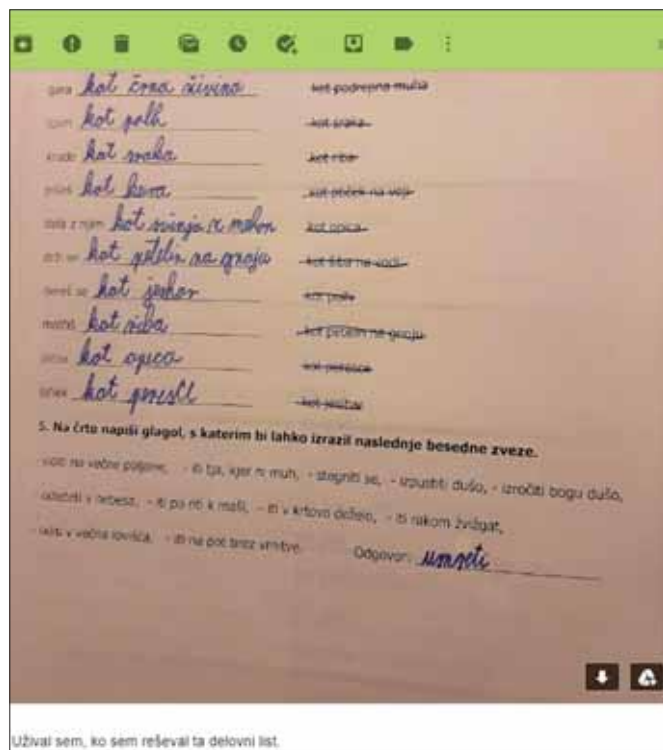
4.1 Prva ura

Prvo šolsko uro smo se dobili na sestanku preko aplikacije ZOOM. Učenci so odprli delovne zvezke in smo skupaj prebrali besedilo, pismo. V njem so takoj opazili frazeme in se pogovorili o njihovem pomenu. Razložili smo razliko

med prostimi in stalnimi besednimi zvezami ter stalnimi besednimi zvezami s prenesenim pomenom in oblikovali zapis v zvezku. Ponovili smo zgradbo formalnega in neformalnega pisma in učenci so nadaljevali s samostojnim reševanjem nalog v delovnem zvezku, ki so jih naslednji dan preverili s pomočjo objavljenih rešitev.

4.2 Druga ura

Drugo uro so učenci na šolski spletni strani našli delovni list z različnimi frazemi, ki so jih morali razložiti. V pomoč jim je bila spletna stran www.fran.si. Pomagali so si s Frazeološkim slovarjem. Z učenci smo se dobili v živo in skupaj poiskali nekaj primerov, da so se seznanili z uporabo spletnega slovarja. Rešen delovni list so morali poslati učiteljici po elektronski pošti, da so dobili povratno informacijo o pravilnosti rešitev. Povratna informacija učencev o nalogi je bila pozitivna, saj so se vsi zabavali pri iskanju pomenov, kar dokazuje slika 1.

Slika 1: Rešen delovni list s komentarjem učenca

Priloga 1: Delovni list

FRAZEMI ali STALNE BESEDNE ZVEZE

1. Poskušaj razložiti stalne besedne zveze.

igrati se z ognjem = _____
vreči puško v koruzo = _____
držati jezik za zobmi = _____
stisniti rep med noge = _____
biti v škripcih = _____
biti malo čez les = _____
vzeti pot pod noge = _____
mlatiti prazno slamo = _____
streljati kozle = _____
vrteti jezik = _____
kupiti mačka v žaklju = _____
biti za luno = _____
priti na boben = _____
liti kot iz škafa = _____

2. Katere živali nastopajo v naslednjih povedih?

Ne ve, kam _____ taco moli. Hodi kot _____
okrog vrele kaše. Tudi slepa _____ zrno najde. V
tem grmu tiči _____. Ena _____ še ne
prinese pomladi. Ponoči je vsaka _____ črna. Šla je
_____ žvižgat. Kovačeva _____ je vedno
bosa. Zdaj smo pa na _____! _____ gre samo
enkrat na led.

3. Naslednje stalne besedne zveze dopolni z deli telesa.

Ne zna misliti s svojo _____. Ko jo je zagledal, mu je
_____ padlo v hlače. Plijunili smo v _____.
Boš že zaprl _____! Mlad je šel s _____
za kruhom. Ker ni dosegel svojega namena, se mu je povetil
_____. Ne zatiskaj si _____ pred resnico.
Preštel mu je vse _____. Naenkrat so zaživeli
na veliki _____. Kar naprej ga je pogledoval
izpod _____. Nepridipravom so hitro stopili na
_____. Jan, ta pa jih ima za _____. Ogledal
si ga je od _____ do _____. Sosedova dva
sta si spet v _____. Vse breme je prevzel na svoja
_____. Spet se trka na _____.

4. Glagolom pripiši na črto ustrezno primero.

sitnariš _____	kot kura
kadi _____	kot črna živina
trese se _____	kot svinja z mehomo
živiš _____	kot Turek
gara _____	kot podrepna muha
spim _____	kot sraka
krade _____	kot riba
pišeš _____	kot ptiček na veji
dela z njim _____	kot opica
drži se _____	kot šiba na vodi
dereš se _____	kot polh
molčiš _____	kot petelin na gnoju
pleza _____	kot peresce
lahk _____	kot jesihar

5. Na črto napiši glagol, s katerim bi lahko izrazil naslednje besedne zveze.

- oditi na večne poljane,	- iti tja, kjer ni muh,
- stegniti se,	- izpustiti dušo,
- izročiti bogu dušo,	- odleteti v nebesa,
- iti po riti k maši,	- iti v krtovo deželo,
- iti rakom žvižgat,	- oditi v večna lovišča,
- iti na pot brez vrnitve.	

Odgovor: _____

4.3 Tretja ura

Tretjo uro so učenci pisali pismo, v katerem so morali smiselno uporabiti čim več frazemov. Pismo so morali napisati v programu Word ali neposredno v elektronsko pošto in ga poslati učiteljici preko elektronske pošte. Vsak učenec je dobil učiteljičino povratno informacijo, da je svoje napake popravil oz. dopolnil svoj zapis.

Primer 1: Uradno pismo učiteljici

Jernej Hribernik
Pod smrekco 48
1360 Vrhnika

Vrhnika, 31. 3. 2020

Osnovna šola Antona Martina Slomška
Pod Hruševcu 33
1360 Vrhnika

Spoštovana gospa Kokelj.

Zaradi korona virusa smo ostali doma. Nočem **se igrati z ognjem** in dobiti virusa, zato sem doma že 3 tedne. Ker imamo šolo na daljavo, bi lahko cele dneve lenaril. A **nisem vrgel puške v koruzo**, zato vse naloge, ki mi jih učiteljci pošljejo, naredim. Veliko **sivih las** mi povzročata tudi moja brata. Ker smo veliko skupaj, se veliko prepiramo. Zato **zavijam rokave**, odidem v drugo sobo, vzamem knjigo v roke in začnem brati, da naredim bralno značko.

Lepo vas pozdravljam.

Jernej Hribernik
Jenaj Hribernik

Primer 2: Neuradno pismo dedku in babici

Vrhnika, 31. 3. 2020

Draga babi in dedi,

kot že vesta, se je kot **strela z jasnega** pojavil korona virus, o katerem so ljudje veš čas **vteli jezik**. Ko so novinarji razlagali o njem, sem mislila, da **streljajo kozle** in **mlatijo prazno slamo**. Pravzaprav nisem vedela, **kam pes taco moli**, dokler nam zaradi epidemije niso zaprli šol. Zdaj naloga kar **pada z neba**, a tudi v trgovinah **garajo kot črna živina**. Nekateri državljani se vseeno **igrajo z ognjem** in pohajajo tam, kjer ne bi smeli. Mislim, da vseeno **ne smemo vreči puške v koruzo**, zato moramo, kar se da dati vse od sebe in ne pohajati z drugimi ljudmi. Ne smemo si **zatiskati oči pred resnico** in upoštevati navodila. Veliko se gíbam zunaj, ko pa **lije kot iz škafa**, se zabavam notri.

Kako pa vidva preživljata ta čas?

Lepo se imejta in pazita nase še naprej.

vajina vnukinja Tia

4.4 Četrta ura

Zadnja naloga je od učencev zahtevala likovne sposobnosti, saj so morali izbrati en frazem in ga dobesedno narisati. Iz ilustracije so razbrali, da preneseni pomen pokaže to, kar je sporočilo frazema.

Slika 2: Ilustracija Oditi na večne poljane. Avtorica: Lucija Malovrh

Slika 3: Ilustracija Prešteti mu kosti. Avtorica: Ana Karin Rome

Sklep

Delo na daljavo je od učiteljev zahtevalo veliko učenja, raziskovanja in inovativnosti, kako vsebine obravnavati in približati učencem. Vsi se zavedamo, da se učenci največ naučijo, če so pri pouku aktivni in jim učenje osmislimo. Vse vsebine v prispevku so učenci delali individualno. Če bi pouk potekal v šoli, bi učenci vse vsebine delali v skupini, se med seboj povezovali, sodelovali in medvrstniško vrednotili svoje izdelke. S takim načinom dela dobimo veliko izdelkov, ki se jih lahko objavi v šolskem glasilu.

Slika 4: Ilustracija Afne guncati. Avtor: Bor Zorič

Viri in literatura

Keber, J. 2015: Slovar slovenskih frazemov [online]. Dostopno na: <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=192&View=1&Query=%2A> (30. 9. 2020).

Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (30. 9. 2020).

Vogel, J., 2018: Slovenščina 7. Samostojni delovni zvezek za slovenski jezik v sedmem razredu osnovne šole, Mladinska knjiga.